

LAUSUNTOPYYNTÖ STM068:00/2015

SOSIAALIALAN OSAAMISKESKUSJOHTAJIEN LAUSUNTO KEHITTÄMISESTÄ, TUTKIMUKSESTA JA OPETUKSESTA SOSIAALI- JA TERVEYDENHUOLLON JÄRJESTÄMISTÄ KOSKEVASSA HALLITUKSEN ESITYKSEN LUONNOKSESSA

Sosiaalialan osaamiskeskusjohtajat pitävät hyvin merkittävänä sitä, että sosiaalitieteellisen tutkimuksen ja opetuksen organisointi ja rahoitus pyritään nostamaan lainsäädännön tasolla periaatteessa samaan asemaan kuin mitä terveystieteellinen tutkimus on ollut jo vuosikymmeniä. Tämä osaltaan kannustaa niin monitieteiseen tutkimukseen, sosiaalityön ja lääkäreiden ammatti- ja hoitokäytäntöjen rinnakkaiseen kehittämiseen sekä moninäkökulmaiseen perus- ja erikoistumiskoulutukseen. Kun tavoitellaan palvelujen aitoa integraatiota asiakkaiden ja potilaiden hyväksi lähtee muutos uudistuvasta perusopetuksesta ja uudistusta tukevasta monialaisesta tutkimuksesta.

On suuri edistysaskel, mikäli sosiaalityön käytännön harjoittelu ja sosiaalityön erikoistumiskoulutus tulevat valtion rahoituksen piiriin. Sosiaalityön erikoistumiskoulutuksen rahoitus on tällä hetkellä epävakaalla pohjalla, joten uudistuksen myötä rahoitus vakiintuu. Tosin on ennakoitavissa, että rahoitus kattaisi pienen osan koulutuksen kustannuksista. Erityisiä ongelmia ei pykälämuotoiluihin kuitenkaan liity.

Toisin on tutkimusta koskevien pykälien laita. Haluammekin nostaa esiin joitakin huomioita sosiaalitieteiden kannalta. Huomioiden taustalla ovat tutkimusalojen sekä erilainen historiallinen kehitysvaihe että erilainen tapa tehdä ja organisoida tutkimusta. Sosiaalityön tutkimuksen historialliset juuret ovat 90-luvulta, jolloin perustettiin ensimmäinen tohtorikoulutusohjelma. Tähän mennessä väitöskirjoja on syntynyt noin 200, joten ala on aivan eri kehitysvaiheessa kuin lääketiede. Tämän vuoksi on välttämätöntä, että sote-integraatioon pyrittäessä varmistetaan myös järjestämislaissa tasa-arvoiset lähtökohdat kehittämisessä, koulutuksessa ja tutkimuksessa.

Yksityiskohtaiset kommentit:

36 §. Sosiaali- ja terveydenhuollon alueellinen kehittämistoiminta

Pykälämuotoilu on kokonaisuudessaan kannatettava. Eri tahojen roolit ja tehtävät ovat selkeät. Sosiaalialan osaamiskeskukset ovat oman lakisääteisen perustehtävänsä nojalla olleet vahvoja kehittämistoiminnan edistäjinä, mutta tutkimusrahoituksen puuttuessa mahdollisuudet edistää sosiaalityön tutkimusta ovat olleet vähäiset. Tässä yhteydessä todettuun Uudenmaan maakunnan kehittämistoiminnan tehtävään ruotsinkielisten palvelujen kehittämisestä esitämme ilmaisumuodoksi, että tehtävänä on vastata ruotsinkielisten palvelujen kehittämisen tuesta koko maassa.

40 §. Alueelliset tutkimustoimikunnat

Toimikunnassa olisi monitieteinen edustus yhteistyöalueen maakuntien toimintayksiköistä. Huomionarvoista on, että toimikuntaan ei näin ollen voitaisi nimittää yliopiston sosiaalityön tai muiden sosiaalitieteiden professoreita. Terveystieteiden tilanne on toinen, koska yliopistoiden professorit ovat kaksoisvirassa eli edustavat samanaikaisesti palveluja tuottavaa toimintayksikköä (käytännössä sairaalaa) ja yliopiston lääketieteellistä tiedekuntaa. Mistään ei toistaiseksi käy ilmi, tuleeko uusissa palveluja tuottavissa yksiköissä olemaan edelleen vastaavia kaksoisvirkoja ja koskisivatko ne myös sosiaalityötä. Mikäli muotoilu säilyy tällaisena, tarkoittaisi se ilmeisesti käytännössä sitä, että toimikuntien jäseniksi nimettäisiin maakunnan palvelulaitoksen tai muiden toimintayksiköiden tieteellisesti meritoituneita, erilaisissa johtotehtävissä olevia sosiaalitieteiden edustajia - ei yliopiston yhteiskunta-/valtiotieteellisen tiedekunnan professoreita.

Ehdotamme uudeksi muotoiluksi *”monitieteinen edustus yhteistyöalueen toimintayksiköistä sekä yliopistosta”*. Tämä muotoilu varmistaisi sen, että toimikunnissa olisi myös sosiaalitieteiden yliopistollinen edustus. Tämä muotoilu tarvittaisiin siinäkin tapauksessa, että sosiaalityöhön saataisiin lääketieteen kaltainen sivuvirkakäytäntö, koska näin varmistettaisiin, että myös muut sosiaalitieteiden alat voisivat olla toimikunnassa edustettuina yliopistotasoisesti.

Pidämme hyvänä, että toimikunta olisi monitieteinen eli sosiaalityön lisäksi jäsenenä voisi olla muita yhteiskunta- ja sosiaalitieteiden edustajia, mahdollisesti myös muita tieteitä. Toimikunta tuskin pystyisi toimimaan aidosti monitieteisesti, jos sen jäsenet koostuisivat pääasiassa lääketieteen edustajista täydennettynä yksittäisillä hoitotieteen ja sosiaalityön edustajilla. Laaja ymmärrys sosiaalisten ja terveydellisten ongelmien synnystä ja ratkaisusta vaatii tuekseen monen erialan tietoa.

41 §. Yliopistotason sosiaali- ja terveystieteellisen tutkimuksen rahoitus

Tulkitsemme pykälämuotoiluja niin, että valtion tutkimusrahoituksesta pääsisi osalliseksi lähinnä sairaaloissa tehtävä sosiaalityö ja sekin oletettavasti lääketiedevevetoisesti.

Jotta sosiaalityön mahdollisuudet olisivat samat kuin lääketieteen, tulisi sosiaalityössä olla vastaava sivuvirkajärjestely kuin lääketieteen professoreilla on yliopistollisissa keskussairaaloissa. Tällä hetkellä ei ole olemassa sosiaalihuollon toimintayksiköitä, joissa asiakastyön yhteydessä tehtäisiin samanlaista, pitkäaikaista, vakiintunutta ja korkeatasoista tutkimusta. Sosiaalityöltä ei tällaista tule edellyttää, vaan rakenne on luotava ja rahoituskriteerien oltava tämän mukaiset.

Rahoitus laajenisi periaatteessa koskemaan kaikkia kriteerit täyttäviä palveluntuottajia, myös yksityisiä. Käytännössä tällaisia yksiköitä olisivat maakunnan palvelulaitokset sekä edelleen myös ne erikseen asetuksella nimetyt terveystieteellistä tutkimusta tekevät tahot. Sosiaalityössä ei tällaisia yksiköitä ole. Ainakin alkuvaiheessa sosiaalitieteellistä tutkimusta olisi kohdeltava eri tavalla.

42 §. Valtakunnallinen sosiaali- ja terveystieteellisen tutkimuksen arviointiryhmä

Edellä esitetyt huomiot (41§) koskevat myös arviointiryhmää. On tarkasteltava eri lähtökohdista, miten sosiaalitieteellisen tutkimuksen arviointia voidaan tehdä. Sosiaalitieteelliselle tutkimukselle olisi ainakin joksikin vuosiksi eteenpäin voitava kiintiöidä oma osuus valtion sosiaali- ja terveystieteellisestä tutkimusrahoituksesta.

44 §. Maakunnan tilojen käyttäminen koulutus- ja tutkimustoimintaan

Pykälämuotoilu selkeyttää myös sitä, että sosiaalityön opetus voisi käyttää maakunnan tiloja koulutus- ja tutkimustoimintaan ja tilojen käytöstä maksettaisiin korvausta.

45§. Asetuksenantovaltuutus

Nähdäksemme paljon isoja asioita jää asetuksella tehtäväksi. Sosiaalitieteiden kannalta ratkaisevat asiat jäävät merkittävältä osin seuraavaan vaiheeseen. Jatkotyöhön ryhdyttäessä on huolehdittava molempien tieteenalojen tasapuolisesta edustuksesta.

Helsinki 2.11.2016

Sosiaalialan osaamiskeskusten johtajat

Itä-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus , ISO; Tarja Kauppila

Kaakkois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus Socom, Leena Kaljunen

Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus Koske, Marja Heikkilä

Länsi- ja Keski-Uudenmaan sosiaalialan osaamiskeskus Sosiaalitaito, Merja Salmi

Pohjanmaan maakuntien sosiaalialan osaamiskeskus Sonet Botnia, Arto Rautajoki

Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus, Asta Niskala, Petri Kinnunen

Päijät-Hämeen ja Itä-Uudenmaan sosiaalialan osaamiskeskus Verso, Juha Luomala

Pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskus Socca, Pirjo Marjamäki

Ruotsinkielinen sosiaalialan osaamiskeskus FSKC, Torbjörn Stoor

Sosiaalialan osaamiskeskus Kanta-Hämeessä, Pirkanmaalla ja Satakunnassa, Pikassos, Kristiina Laiho

Varsinais-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus Vasso, Tapio Häyhtiö